

Intervju: Wolfgangom Petritschem, Visoki predstavnik Medjunarodne zajednice za BiH: "Hrvatska samouprava – kost u grlu Daytona!"

**Razgovor: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik u
BiH uoci odlaska iz Sarajeva:**

Slažem se s mišljenjima mnogih da je nezakonito i neustavno proglašenje Hrvatske samouprave predstavljalo najveću prijetnju daytonskom procesu. Tisuće vojnika HV0-a je napustilo vojarne, a također i jedan dio policijskih snaga se pobunio – Ustavne promjene su povijesni čin za budućnost BiH

Službenom primopredajom dužnosti u Sarajevu, u ponedjeljak će dosadašnji visoki predstavnik u BiH Wolfgang Petritsch funkciju predati lordu Paddyju Ashdownu. U posljednjem tjednu svoga mandata, o onome što je napravio za Bosnu i Hercegovinu, Petritsch je govorio i za Slobodnu Dalmaciju.

Neizbrisiv trag

SD: S kakvim dojmovima odlazite iz Bosne i Hercegovine? Što je najvažnije što ste u svome mandatu propustili napraviti i zašto?

WP: Iz Bosne i Hercegovine odlazim s još više izraženim osjećajem povezanosti s ovom zemljom i njenim narodima. Tri godine mandata i stalna borba na stabiliziranju stanja u zemlji, demokratizaciji i europeizaciji BiH te osiguravanju što boljih uvjeta života za njezine ljude je nešto čemu sam se totalno

predao i mislim da će to ostaviti trajan i neizbrisiv trag kod mene. Dosta toga je postignuto. Danas BiH slični na državu, institucije su počele funkcionirati, ljudi se vraćaju... Ali volio bih da se više učinilo na gospodarskim reformama koje su temeljni preduvjet daljnjeg ukupnog napretka društva. Puno više je trebalo učiniti i na zaustavljanju odljeva mladih i obrazovanih ljudi, kao i na sustavu njihova obrazovanja. BiH si jednostavno ne može dopustiti luksuz da izvozi svoju budućnost. Hitne i korjenite mjere su potrebne i na području obrazovanja.

SD: Gdje ste u svom radu nailazili na najveće opstrukcije? Koji bi bio najbolji primjer za to?

WP: Moja svakako najteža odluka je uvođenje privremene uprave u Hercegovačkoj banci gdje su se odvijale sumnjive transakcije. Samo preuzimanje je bilo opasno i bili smo svjesni da će se lobi, koji je profitirao od tih sumnjivih poslova, boriti svim sredstvima. Kako se tijekom istrage pokazalo, banka je trebala biti financijska okosnica Hrvatske samouprave. Slažem se s mišljenjima mnogih da je nezakonito i neustavno proglašenje Hrvatske samouprave predstavljalo najveću prijetnju daytonskom procesu. Tisuće vojnika HV0-a je napustilo vojarne, a također i jedan dio policijskih snaga se pobunio. Postojala je opasnost da poduzeca sa sjedištem u Hercegovini prestanu s plaćanjem poreza i carina. Da se uspostava Hrvatske samouprave nije spriječila, Dayton bi bio poražen. Međutim, zahvaljujući odlučnoj reakciji, gospodin Ante Jelavić je morao javno priznati propast ovoga projekta.

Hercegovačka banka

SD: Zbog čega nikada nisu do kraja na vidjelo izašli rezultati oko istrage provedene nad Hercegovačkom bankom? Zbog čega se tako dugo na njih čekalo?

WP: Kompleksnost i težina slučaja Hercegovačke banke mnogo je veća nego se to na početku istrage moglo očekivati. Uopće nemam dvojbe da su moje početne sumnje utemeljene. Istraga još

traje te stoga još nije uputno da se prejudicira s imenima mogućih počinitelja kaznenih djela. To je ono što će uraditi sudski organi temeljem predocenih nalaza nadležnih državnih organa i privremene uprave Hercegovačke banke. Novac je nestajao bez ikakva traga i ocito se nije radilo o pravilima bankarske struke i unutarnjih propisima banke. Riječ je o skandaloznoj zloporabi javnih sredstava. Dionicari banke i ljudi iz političkog kruga bliski banci su raznoraznim, nikada vraćenim kreditima izvukli novac iz banke radi svoje osobne dobiti. Rizika za dionicare nikada nije niti bilo jer su svoje navodne uloge odmah i povukli putem kredita, a nastavili se kockati s javnim sredstvima poreznih obveznika i štednim položima običnih ljudi. Želimo pričekati potpuni kraj istrage i tako bh-Hrvatima i cjelokupnoj bh-javnosti prikazati sliku tko su kriminalci, umotani u plašt zaštite nacionalnih interesa koji se kriju iza Hercegovačke banke. Također, moja iskrena opredjeljenost da ovo ima što manje utjecaja na kvalitetu svakodnevnog života običnih građana ogleda se u tome što sam izmijenio federalni Zakon o bankarstvu, čime sam omogućio isplatu uloga u visini do pet tisuća konvertibilnih maraka za sva fizička lica. Mnogo je običnog, poštenog svijeta sa svojim položima u toj banci, za koje zaista ne postoji razlog da čekaju kraj ovako kompleksne istrage, te sam se iz toga razloga odlučio na ovu mjeru u studenome prošle godine.

SD: Koji je Vaš ključni potez u mandatu? Jesu li to ustavne promjene?

WP: Da, definitivno! Mnogo puta sam to do sada rekao i siguran sam, bez imalo pretjerivanja da je to povijesni čin.

SD: Zbog čega bi svi trebali biti zadovoljni tim ustavnim promjenama?

WP: Jedan razlog je taj što će svi narodi i građani u BiH dobiti garanciju da će sada biti zastupljeni na svim razinama vlasti i javne uprave u oba entiteta i sudjelovati u političkom procesu donošenja odluka. Polovica ministara u vladi Republike Srpske bit će Hrvati i Bošnjaci, ključne funkcije će biti podijeljene po principu pariteta. Popisi iz 1991. godine bit

ce osnova za javnu upravu... Drugi razlog važnosti ustavnih promjena je taj što su se predstavnici Hrvata, Srba i Bošnjaka iz obaju entiteta, prvi put od Daytonu, dogovorili oko nečega tako važnog kao ustavne promjene. Dogovor i kompromis su temelji suživota u BiH. Važnost ovoga je i u tome što se napokon pojavljuju političke snage koje su voljne ozbiljno se prihvatiti odgovornosti povjerenog im posla od glasaca na izborima. Ovo je izvanredna demonstracija principa partnerstva domaćih vlasti i međunarodne zajednice na kojemu sam ja vrlo istrajavao od samog svog preuzimanja mandata.

Nova garnitura

SD: Treba li visokom predstavniku u BiH s vremenom smanjivati ovlasti s obzirom na nacelnu ocjenu da je cijela država međunarodni protektorat?

WP: Prvo ne bih se složio s ocjenom o postojanju protektorata. Pitanje nije treba li ovlasti visokog predstavnika smanjivati nego ja to vidim kao jedan proces tijekom kojega u određenom vremenu sasvim normalno domaće vlasti sve više i više preuzimaju odgovornost za posao koji im je povjeren od glasaca na izborima. Od samog početka svog mandata sam inzistirao na odgovornosti domaćih vlasti. S novom garniturom na vlasti, na državnoj razini i u Federaciji BiH, to sve više dolazi do izražaja. Razvojem događanja u ovom smjeru sasvim je normalno da se, da tako kažem, smanjuje potreba za interveniranjem i posredovanjem institucije visokog predstavnika i ukupne međunarodne zajednice. U prvoj polovini svog mandata sam donio 146 odluka, uključujući i 58 smjena. Nakon što je Alijansa došla na vlast, donio sam 96 odluka od kojih su 8 bile smjene. To pokazuje porast političke zrelosti u BiH.

SD: Zbog čega još uvijek najtraženiji ratni zlocinci – Karadžić i Mladić – nisu u Haagu? Radi li se o nedostatku političke volje s obzirom na to da su Sforove akcije u tom pravcu polucile katastrofalne rezultate?

WP: Hvatanje osumnjicenih za ratne zločine je obveza, i to

imperativna obveza domaćih vlasti. Sasvim sigurno doprinosom vlasti u Republici Srpskoj ne može se biti zadovoljan, dok se mora priznati Sforu da je uradio velik posao jer je, koliko znam, do sada uhapsio 27 optuženih za ratne zločine. Ono što je upitno kod hvatanja Karadžića i Mladića jest volja vlasti u RS da to učine. Vlasti RS još nisu uhapsile nijednog optuženog za ratne zločine, što je zasigurno jedan od najvećih propusta tog entiteta.

Još jednom koristim prigodu apelirati na RS i sve vlade u regiji da isporuče sve osumnjicene za ratne zločine jer je to jedan od bitnih preduvjeta procesa pomirenja i procesa povratka ljudi na njihova prijeratna ognjišta. Njihovom predajom prvenstveno će se individualizirati krivnja, a čime će svi politički faktori u BiH skinuti balast ratnih zločina.

Korupcija i kriminal

SD: Budući visoki predstavnik Paddy Ashdown je najavio da problem u BiH nisu nacionalisti nego kriminal i korupcija. Kako gledate na takve ocjene? Zbog čega se ranije nije moglo obračunati s kriminalom i korupcijom?

WP: Tocno je da su korupcija i kriminal veliki problemi s kojima se suočava BiH. Ono što znamo je da korupcija umanjuje šanse BiH da postane normalna i samoodrživa. Ono što si BiH nikako ne može priuštiti je to da korupcija ima obeshrabrujući utjecaj na privlačenje stranih ulaganja i ulaska razvojnog kapitala u ovu zemlju. Borba protiv korupcije je već odavno počela i moj ured intenzivno radi na tome. Međutim, bez potpore domaćih institucija međunarodna zajednica sama ne može suzbiti korupciju. Međunarodna zajednica nije ta koja može voditi istrage, sudske procese i ostalo. Ono što je potrebno su učinkoviti istražni organi i sudstvo. U četvrtak sam donio veliki paket zakona sa ciljem uspostavljanja institucionalnog okvira za reformu pravosuđa. Odluke će ojačati reforme u pravosuđu na državnoj i entitetskoj razini, i to na način da će se uspostaviti temelji istinski neovisnog sudstva kao jednog od stupova demokratskog vladanja.

Jelavic se trebao davno povuci...

SD: Kako gledate na novi pocetak u konsolidaciji HDZ-a BiH kao najvece hrvatske stranke? Jesu li sada svi zahtjevi koje ste tražili ispoštovani? Snosi li HDZ glavni dio odgovornosti po pitanju zaštite hrvatskog naroda zbog opstrukcije ustavnih promjena? Kakvo je vase misljenje o Anti Jelavicu?

WP: Što se tice odgovornosti, da, HDZ je taj koji je dobio najvece povjerenje medu Hrvatima na izborima pa prema tome HDZ je i taj koji snosi nedvojbeno najveću odgovornost za položaj Hrvata u BiH. Mnogo je politickih stranputica kojima je nedavno smijenjeno vodstvo HDZ-a vodilo Hrvate u BiH, da bi se ipak na kraju vratili na ono što je ishodište svega i na što sam im ustrajno ukazivao od samog pocetka, a radi se o demokratskoj borbi, demokratskim sredstvima za ostvarivanje politickih ciljeva na jedino mogucemu mjestu za to – parlamentu! O gospodinu Jelavicu zaista ne bih puno govorio. Povuci se trebao odavno ako mu je zaista stalo do interesa hrvatskog naroda, no nisam uopce siguran da je to tako. Sada su on i ostali smijenjeni dužnosnici odustali od stranackih dužnosti kako bi se omogućila registracija HDZ-a za iduce izbore. Nadam se da ce iz ovoga procesa izaci nova i umjerena stranka, koja ce ponovo zastupati interese svojih biraca u zakonitim institucijama ove zemlje. Jednostavno, radi se o zaštiti principa vladavine zakona.